

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Quæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 90108957

36 An error, ortus ex dolo Tertij, operationem jure civili, reddat invalidam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

Contrahentis, dantem causam contractui, ipso iure, contractum irritare, solum, quando Deceptus, est inuincibiliter deceptus, ita vt prudentissimus quisque falli posset; secus verò, si deceptio non sit prudens, sed vincibilis, ac crassa. Tum quia iura vigilantibus subueniunt. *L. pupillus 24. in fin. ff. de his quæ in frau-*

dem. Tum quia metus, vt contractum rescindere valeat, debet esse talis, vt cadat in constantem virum; *L. interpositas 13. C. de transact.* Ergo etiam dolus debet esse prudens; non fatuus, vincibilis, ac crassus. *Sanch. lib. 3. matr. d. 22. num. 8.*

QVAESTIO XXXVI.

An error, ortus ex dolo Tertij, operationem, iure civili, reddat inuvalidam.

CASVS.

TITIVS, quia persuadere volebat Caio, vt magnam frumenti copiam Sempronio venderet pretio currenti, quod erat vile; inscio Sempronio, illi asseruit, se à Principe audiuisse, aliquot tritici Naues breui superuenturas; ideoque tritici pretium esse notabiliter minuendum. Hoc autem dolo, Caius inductus est, vt centum tritici modios pretio currenti Sempronio venderet. Securâ tamen venditione, contrarium accidit; Nam tritici valor notabiliter creuit. Caius, errore detecto, triticum iam venditum, dare noluit, sed voluit contractum rescindere. Quæritur; Virum, stando in iure civili, potuerit.

SVMMARIVM.

- 3 Quod error ex dolo Tertij, contractum irritet.
- 5 Quod non irritet.
- 7 Contractus imperfecti, & perfecti, quid.
- 8 Quot modis errare possit Contrahens circa causam inductiuam.
- 9 Venditio orta ex dolo Tertij, est valida.
- 10 In eâ, nulla interuenit iniuria ex parte Contrahentium.
- 11 Cum sit contractus perfectus, censetur celebratus absolutè.

- 12 Error circa valorem extrinsecum rei vendenda, venditionem non vitiat.
- 13 Quando dolus circa causam inductiuam, trahit errorem circa substantia- lia, Contractus est nullus.
- 14 Si tamen addatur protestatio, est validus, & quomodo.
- 15 Dolosè inducens, tenetur ad damna.
- 16 Si alius Contrahens, sit doli conscius, contractus est nullus.
- 17 Imo etiam, si illum ignoret ignorantia mortaliter vincibili.

RATIO.

RATIONES DVBITANDI.

Error antecedens, siue ex quo aliquis mouetur ad operandum, aut contrahendum, oriri potest aliquando ex dolo alterius, cum quo contrahitur, aliquando ex dolo alicuius Tertij, aliquando denique ex merâ ipsius Contrahentis deceptione. Quando error oritur ex dolo alterius Contrahentis, iura in odium ipsius decipientis, contractum irritant. Vt *Quæst. præced.* dictum est. Quaritur nunc; an illum irritent etiam, quando error oritur ex dolo Tertij, & consequenter, an Caius, venditionis contractum rescindere poterit.

1 Ratio autem dubitandi est. Quia ex vno capite, videtur non potuisse. Venditio enim facta à Caio, spectato tam iure naturæ, quàm iure ciuili, fuit omnino valida, spectato quidem iure naturæ; Quia error, vel dolus non fuit circa substantialia venditionis, sed solum circa causam inductiuam ad vendendum, & alias, nulla interuenit iniuria partis. Spectato verò iure positivo; Quia nullum extat ius positium, quod similem contractum irritum reddat, nisi quando alter contrahens est doli particeps. Si autem venditio fuit valida, rescindi non potuit; alias, omnes contractus rescindi possent, orireturque magna confusio, ac perturbatio in Republicâ.

4 Secundò; Quia, quando contractus, ex alterâ saltem parte, est completus, iuxta *L. Iulianus 14. ff. de act. empti in princ.* non datur Decepto actio ad contractum rescindendum, sed solum ad repetendum à Venditore totum id, quod Emptor, detecto errore, non dedisset, Cum *R. P. Beati Lib. I.*

ergo Sempronius iam pretium dederit, sicque contractum impleuerit, illum Caius rescindere non potuit.

Ex alio verò capite; videtur potuisse; Quia venditio, sicut & cæteri contractus, semper censentur celebrati sub tacitâ conditione; *si causa inducens ad contrahendum, subsistat*; Si quis enim, ex errore, putans, aliquam Mulierem esse nobilem, vel diuitem, cum ea contrahat sponsalia de futuro, quæ alias non contraxisset; ea, errore detecto, dissoluere potest, ut fuse probat, *Sanch. lib. 1. matr. d. 63.* Cum ergo, in venditione, causa inducens ad vendendum, non fuerit subsistens, poterit Caius; errore detecto, venditionem rescindere.

Tertiò; Quia, cum deceptio fuerit circa rem magni momenti, Deceptus merito non censetur consentire voluisse; Ergo, in conscientia, rescindi potuit venditio: Ita *Lessius lib. 2. c. 17. d. 5. n. 31.*

NOTABILIA.

Aduertendum est primò: Duo dari genera contractuum onerosorum. Quidam enim sunt essentialiter omnino imperfecti, eo quod, ex naturâ suâ, sint via ad alium contractum; vt est contractus sponsalium, qui est via ad Matrimonium; & qualibet promissio mutua, quæ ad alium contractum in futurum celebrandum ordinatur. Alij verò sunt essentialiter, omnino in se, perfecti, eo quod sint in se vltimo consummati, nec sint via ad alium contractum; vt sunt contractus emptionis, locationis, Matrimonij, &c.

Aduertendum est secundò; Tripliciter errare

Cc

errare

errare posse Contrahentem, circa causam inductiuam ad contrahendum. Primò, si putet, rem, à se, per contractum, comparandam, non habere aliquod vitium, quod re verà habet; vt, si quis ignoranter emat equum infirmum. Secundò, si putet, rem illam, aliquam habere virtutem, quam re verà non habet, licet nullum habeat vitium; vt, si quis emat gemmam, putans, eam habere virtutem ad curandum aliquem morbum, quam verè non habet. Tertiò denique, si putet, habere aliquam circumstantiam accidentalem, quam non habet; vt, si quis emat frumentum, putans, eius pretium, propter penuriam, esse augendum, cum tamen propter superuenientem abundantiam, verè sit minuendum. His positis.

RESOLVTIO.

AD casum respondetur; Validam fuisse tritici venditionem, factam à Caio, non solum iure naturæ, sed etiam iure civili; ideoque illam, errore detecto, rescindere non potuisse. Ita Sanch. lib. 1. matr. d. 64. num. 5. Lessus lib. 2. c. 17. d. 5. num. 31. Molina tom. 2. d. 352. num. 11. Becan. tom. 2. c. 13. num. 13. Medina c. de rest. quest. 33. & alij communiter.

10 Probatum autem; Tum propter rationes superius allatas; Quia error, vel dolus, non fuit circa substantialia contractus; fuit enim solum circa valorem, tritico ab extrinseca copia, vel penuria, prouenientem, qui valor, est rei omnino extrinsecus, & accidentalis, vt patet ex dictis; Et alias, nulla interfuit partis iniuria. Tum, quia, alias, sequeretur,

quod, si quis, ad frumentum, vel vinum, aut aliud quid simile vendendum induceretur; eo quod falsò putaret, post aliquot dies, superuenturum triticum, vel vinum in magnâ abundantia, Sicque ipsius pretium esse minuendum, nulla esset venditio, vel saltem illam pro libito rescindere posset; quod tamen, sine maximo absurdo, & maximâ Reipublicæ perturbatione, concedi non potest.

OBJECTIONVM SOLVTIO.

AD rationes autem dubitandi pro parte oppositâ, facilè respondetur; Ad primam; Contractus essentialiter imperfectos, qualis est, contractus sponsalium, semper censi celebratos sub tacita conditione, si causa inducens ad contrahendum, subsistat; Promissio enim, cum sit lex quædam priuata, vltra promittentis voluntatem non obligat; Intentio autem, ac virtualis voluntas promittentium, est; si causa, propter quam ad promittendum inducuntur, subsistat. At verò contractus perfecti, sub hac tacita conditione non celebrantur, nisi quando causa inductiva, est simul etiam materialis, vel aliquo modo pertinens ad materialem; Vt, cum quis à virtute gemmæ mouetur ad eam emendam; tunc enim, virtus gemmæ, non solum est causa inductiua ad emendum, sed pertinet etiam ad materiam emptionis. Cum ergo, in casu proposito, Causa inductiua ad vendendum, nullo modo ad materiam venditionis pertineat, sed omnino sit illi extrinseca, contractus non fuit celebratus, sub conditione quod causa subsisteret, sed absolute; ideoque fuit validus independen-

ter

ter ab eius veritate, nec rescindendus, cum nulla data fuerit causa rescindendi; Quod enim Titius, causam dederit; in ordine ad contractum rescindendum, perinde fuit, ac si Caius, à se ipso fuisset deceptus.

12 Ad secundam respondetur; Errorrem, non fuisse circa aliquid magni momenti, intrinsicum venditioni, sed solum circa aliquid extrinsecum. Hoc autem, ad reddendum contractum nullum, vel ad illum rescindendum, non sufficit; alioqui daretur occasio contrahentibus, errorem fingendi, nec ullus vnquam daretur contractus firmus; sed de cuiuscunque valore dubitari semper posset.

COROLLARIA.

13 **C**olligitur ex dictis primò; Quando dolus circa causam inductiuam ad contrahendum, trahit secum errorem circa substantialia contractus; vt cum quis ad contrahendum inducitur, putans, quod res per contractum acquirenda, aliquam habeat virtutem, quam non habet, vel non habeat aliquod vitium, quod habet; contractum esse nullum, ac rescindendum quo ad factum: quia, sicut Venditor, dum rem aliquam vendit, ejus qualitatem ignorans, perinde est, ac si rem vnã pro aliã venderet, eo quod rerum qualitates, in contractu venditionis, sint circumstantiæ substantiales, & ad eius materiam pertineant, non minus quam res ipsa; Ita, in emptione, dum emptor, rem aliquam emit, putans, habere aliquam perfectionem, seu qualitatem connaturalem, quã verè non habet; vel non habere defectum ei connaturalem, quem verè ha-

bet; nulla est emptio, quia error est circa substantialia contractus. Vnde deceptus, in conscientia, contractum implere non tenetur, sed potest resilire.

Secundò; Si Venditor, in contractus 14 celebratione, dicat, se nolle de vitio rei occulto teneri, sed emptorem suo periculo rem illam emere debere, si velit, & re verà vitium ignoret; Tunc, contractum esse validum; quia Emptor, illam tunc emere veller etiam cum vitio occulto; sicque contractus esset perfecte voluntarius. Imo, si pretium, tempore contractus, spectatis circumstantijs, & rei apparentiã, ipsi rei esset æquale; Tunc, quamuis postea detegetur vitium, quo detecto, iam pretium fieret excedens. Venditor tamen ad nihil teneretur; quia Emptor, pretio iusto, rem illam emit, attentis, circumstantijs, quæ tempore contractus aderant, & vitij occulti periculum in se suscepit. *Mol. d. disp. 353. num. 15.*

Tertiò; Titium, qui dolo Caium, ad 15 triticum vendendum induxit, teneri ex iustitiã ad omnia damna, quæ Caius ex tali venditione, passus est, & ad illam restituendum in integrum; Suo enim dolo, sicut fuit causa iniusta venditionis, ita fuit causa iniusta omnium damnorum, quæ ex illa sunt subsecuta. Causa autem iniusta damni, ad illud resarciendum tenetur.

Quartò; Si Sempronius, conscius fuisset doli, in eo casu, posse Caium contractum non implere, sed ab eo recedere; Quia iam Sempronius censeretur doli particeps; dolum enim manifestare, vel impedire tenebatur; ideoque, non

manifestando, peccasset contra iustitiam, & iniuriam. Caio fecisset; sicque; in conscientia, illum in integrum restituere teneretur, non solum rem per contractum acquisitam restituendo, sed etiam refarciendo damna, quæ Caius ex ea venditione passus esset; fuisset enim omnium illorum damnorum causa iniusta.

17 Quintò; Idem omnino dicendum esse, etiam si Sempronius doli conscius non fuisset, sed tamen vincibiliter ignorasset, ignorantiam mortaliter vincibili; teneretur enim similiter non solum ad dissolutionem contractus, sed etiam ad damnorum restitutionem; Quia ipsius culpa, secuta fuissent, eo quod Ignorantia mortaliter

vincibilis, non excuset à culpa; cum causet voluntarium saltem indirectum. Si tamen ignorantia fuisset vincibilis solum venialiter; tunc probabile est, fore, ut ipse neque sub veniali ad restitutionem teneretur; quia obligatio in materia graui, non potest esse nisi sub peccato graui; obligatio enim pendet ex materiae grauitate posito præcepto naturali, vel positivo; neque vllus vnquam dicet, aliquem sub veniali tantum obligari ad restitutionem centum, vel mille aureorum, nec posse hoc peccato liberari, nisi proponat restituere. *Less. lib. 2. cap. 7. dub. 6. num. 28.*

QVAESTIO XXXVII.

An error, ortus ex merà deceptione ipsius Operantis, operationem, iure civili, reddat inuvalidam.

CASVS.

TITIVS, falsò putans, Gemmam quandam, habere virtutem contra febres acutas, illam emi summo pretio iusto, eo pretio nunquam empturus, si veritatem cognouisset; huius tamen erroris Venditore omnino inscio. Postea verò, experimento comperit, Gemmam, illà virtute non esse præditam; Queritur; Vtrum emptio illa, iure civili, fuerit valida.

SVMMARIVM.

2 Error, an contractus, iure natura irritos, iritet etiam semper, iure civili.

4 Quam potestatem habeat Respublica, in ordine ad contractus.

5 De facto, aliquos contractus, iure natura, irritos, conualidat.

6 Emptio